

Škola suvremene humanistike

Antikapitalistički seminar

organizacija:
Slobodni Filozofski
& Subversive Festival

lokacija:
Srpski kulturni centar,
Preradovićeva 21, Zagreb

prijave do 23.5. na
slobodnifilozofski@gmail.com

19.
Subversive
festival

slobodnifilozofski

INSTITUT
FRANÇOIS

Norwegian Embassy
Zagreb

Kingdom of the Netherlands

Ministry of Education, Science and Sports
of the Republic of Croatia

ina

Kulturpunkt.hr

VIDA

NOVOSTA

EUPLER

RADIO100 STUDENT

dokumentarnet

TV

Šesti Antikapitalistički seminar u organizaciji portala **Slobodni Filozofski i Subversive festivala** ove će se godine održati **od 1. do 7. lipnja 2026. godine** u sklopu Škole suvremene humanistike. Seminar je osmišljen kao oblik političke edukacije koja će kreirati uvjete i prostor za kritičko promišljanje načina na koji se razumiju i upotrebljavaju pojmovi, ideje i teorije usmjerene prema društvenoj promjeni, a teži obuhvatiti različite aspekte političkoga organiziranja i spoznaja koje iz njih proizlaze.

Globalni kapitalizam, iscrpljen vlastitim proturječjima, pribjegava sve brutalnijim oblicima nacionalističkoga i imperijalnoga nasilja i s njima uvezanih opresija. Genocid u Palestini, američki i izraelski napad na Iran, razgranate industrija i trgovina oružjem i destruktivni migracijski režimi doprinose urgentnosti razgovora o tome kako misliti svijet oko nas i djelovati u njemu. Seminar nastoji intervenirati u dominantne narative i ideologeme kojima se naturaliziraju eksploatacija, militarizam i sistemsko razvlašćivanje.

Svaki oblik znanja koji prikriva svoju političnost zapravo je instrument održavanja *statusa quo*. Stoga, seminar teži izgradnji epistemološkog fronta koji radikalnu imaginaciju ne vidi kao utopijski bijeg, već kao nužni alat za demontažu postojećih odnosa moći, odbacujući pozitivistički imperativ „neutralnosti“ i zaranjajući u srž historijsko-materijalističkih procesa koji oblikuju našu stvarnost. Antikapitalizam nije samo negacija; on je svjestan, kolektivni napor prema stvaranju društva u kojem ljudski život, rad i priroda više neće biti sirovine za akumulaciju kapitala. Pozivamo vas na zajedničko promišljanje o transformaciji, u prostoru koji ne nameće gotove odgovore, već teži postati podrška slobodnom i kritičkom djelovanju.

Seminar će se održavati u poslijepodnevnom i večernjim satima u **Srpskom kulturnom centru (Preradovićeve 21, u dvorištu) i Biblioteci SKD-a (Preradovićeve 18/1)**. U prostoru Biblioteke smo samo 5. lipnja. Preporučuje se polaznicima_ama da poprate i preostali program ovogodišnjeg festivala.

Za prijavu je dovoljno da nam pošaljete svoje ime, prezime i rod koji koristite u govoru o sebi na **slobodnifilozofski@gmail.com**. Ako želite, možete nam u par rečenica napisati i svoju motivaciju ili navesti dosadašnje iskustvo. **Prijave su otvorene do 23. svibnja 2026.**

Predavanja i radionice drže: Nina Čolović, Stipe Ćurković, Lazar Petković, Maja Solar, Vladimir Milenković, Jovan Džoli Uličević, Marko Vukčević, Mate Rupić, Ante Andabak, Domagoj Kučinić, Karla Crnčević, Dina Pokrajac, Azul Aizenberg, Esteban Bellotto Kuzminsky i Ghassan Salhab.

Seminar koordiniraju: Karolina Hrga, Andrea Vuljević, Nina Čolović i Eva Marija Jurešić

Teme seminara:

- teorija ideologije
- maskulinitet i fašizam
- dokidanje roda i obitelji
- nacija i nacionalizam na ljevici
- utjecaj imperijalističkih politika na kinesku ekonomiju
- emancipacijski potencijal urbanih zajedničkih prostora
- Freud i seksualnost
- Fanonova antikolonijalna kritika
- preplitanja i sukobi feminizama
- marksistička književna teorija danas
- materijalističko čitanje glazbe
- Palestina i borbeni film

RASPORED

Ponedjeljak (1.6.)

17.30 Uvod u seminar

18.00 Nina Čolović – Nacija i nacionalizam na ljevici

20.00 Stipe Ćurković – Teorija ideologije

Utorak (2.6.)

17.30 Jovan Džoli Uličević i Marko Vukčević – Samoodređenje: kamen spoticanja i prostor politizacije

20.00 Nina Čolović – Abolicija roda i obitelji

Srijeda (3.6.)

17.30 Stipe Ćurković – Neoliberalni subjekt, maskulinitet, fašizacija

20.00 Ante Andabak – Post-kritičkom vremenu uprkos: marksistička književna teorija danas

Četvrtak (4.6.)

17.30 Maja Solar – Nema jednog feminizma: linije preplitanja i sukoba

20.00 Lazar Petković – Frojdova teorija subjektivnosti i seksualnosti

Petak (5.6.)

17.30 Vladimir Milenković – *Kraj hegemonije i alternative*: preispitivanje Arrighijeve teze o ne-kapitalističkom razvoju Kine

20.00 Lazar Petković i Maja Solar – Čemu Fanon danas?

Subota (6.6.)

11.00 Domagoj Kučinić – Kako materijalistički misliti glazbu?

13.00 Mate Rupić – Urbani pejzaži kao zajedničko dobro: borba, baština, sjećanje

Nedjelja (7.6.)

16.00 *Video Tracts For Palestine* (anonimna grupa autora, 43 min, 2023-2026, različite zemlje, digitalno, boja) projekcija + *zoom* razgovor s redateljem i članom kolektiva sudjeluju: Ghassan Salhab, Dina Pokrajac

17.30 Karla Crnčević – Uvod u radionicu borbenog filma (30 min) + *zoom* razgovor s Azul Aizenberg & Estebanom Bellottom Kuziminskyim (kolektiv R.A.T.A.)

Nina Čolović: Nacija i nacionalizam na ljevici

Nacija i nacionalizam utvare su kojih se ljevica nikada nije uspjela otarasiti. Predavanje će sagledati kako su se nacija i nacionalizam pokretali unutar antikolonijalnih i antifašističkih pokreta, i kao imaginariji i kao prakse, te koje oblike u kontekstima koji teže biti emancipatorni stječu danas.

Prijedlozi literature:

Uvodno čitanje:

Perlman, Fredy. (1984/2003). *Stalna privlačnost nacionalizma*. Tekst dostupan na: <https://anarhisticka-biblioteka.net/library/fredy-perlman-stalna-privlacnost-nacionalizma>

Dodatna literatura:

Bamyeh, Mohammed i Gordon, Uri. (2024). *Bezdržavno rješenje*. Zagreb: Što čitaš?

Bonanno, Alfredo M. (1976). *Anarchism and the National Liberation Struggle*. Tekst dostupan na: <https://theanarchistlibrary.org/library/alfredo-m-bonanno-anarchism-and-the-national-liberation-struggle#toc3>

Gordon, Uri. (2013). *Anarchists Against the Wall: Direct Action and Solidarity with the Palestinian Popular Struggle*. Tekst dostupan na: <https://theanarchistlibrary.org/library/uri-gordon-and-ohal-grietzler-anarchists-against-the-wall>

Hobsbawm, Eric. (1990/1993). *Nacije i nacionalizam: Program, mit, stvarnost*. Zagreb: Novi Liber.

Mense, Thorsten. (2016/2021). *Kritika nacionalizma*. Zagreb: Mizantrop.

Nina Čolović istraživačica je zaposlena u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Doktorandica je Lingvistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, s tezom posvećenoj metodologiji u kritičkoj analizi diskursa i njezinim primjenama u analizama obrazovanja. Interesi joj se rastežu širim spektrom društveno-humanističkih znanosti, zastajući, između ostaloga, na feminističkoj i kvir teoriji_praksi, sociolingvistici, socijalnoj semiologiji, povijesti i kritici nacionalizma i kritičkoj pedagogiji.

Stipe Ćurković: Teorija ideologije

Problem ideologije usko je vezan za temeljnu premisu marksističkog shvaćanja materijalizma. Poznati aforizam Marxa iz 1859. glasi: „Ne određuje svijest ljudi njihovo biće, nego, naprotiv, njihovo društveno biće određuje njihovu svijest.“ U istom tekstu, *Predgovoru Prilogu kritici političke ekonomije*, Marx taj odnos dalje specificira konceptima baze i nadgradnje, i tako inicira jednu od najkontroverznijih i dugotrajnijih rasprava u recepciji njegova rada. U centru tih sporova nalazi se pitanje kako razumjeti način kauzacije između društvenih odnosa i konceptualizacija i narativa koji o njima kruže – u javnim raspravama, u proizvodima kulture, u „zdravom razumu“ i u glavi svakog pojedinca. U drugim spisima, Marx ideologiju naziva „lažnom sviješću“. U *Kapitalu*, pak, prevladavaju koncepti poput fetišizma, mistifikacije, inverzije, naturalizacije. U povijesti recepcije, ta često vrlo različita konceptualna polazišta rezultirala su različitim, pa i oprečnim, teorijama ideologije. Konsenzus ne postoji, niti ga treba očekivati. Predavanje će pokušati rasvijetliti neka od tih čvorišta i iznijeti prijedlog za utemeljenje materijalističke ali ne-redukcionističke teorije ideologije.

Prijedlozi za čitanje:

Vrlo kratak uvodni tekst u povijest problematike: **Jorge Lorrain***, „Ideology“, u: *A Dictionary of Marxist Thought*, Second Edition, Tom Bottomore i dr. (ur), Oxford: Blackwell Publishing, 1991., str. 247-252. Lorrain je i autor nekoliko knjiga posvećenih ideologiji. Lako se izuglaju.

Malo duži tekst od Lorrainova, nešto i jezično zahtjevniji, koji može poslužiti kao ulazna točka u problematiku je Jan Rehmman, „Kritika ideologije s konceptualnom pozadinom teorije ideološkog“, u: *3k: kapital, klasa, kritika*, br. 4., Zagreb: Centar za radničke studije, 2017., str. 23-49.

Rehmanov tekst je dio većeg temata tog broja 3k, naslovljenog „Teorija i kritika ideologije“ (u cjelini relevantan za temu). Cijeli broj je dostupan na: https://rosalux.rs/wp-content/uploads/2022/04/144_3k_kapital_klasa_kritika_4_stipe_curkovic_et_al_crs_2017.pdf

Rehman je objavio i cijelu knjigu na temu: *Theories of Ideology: The Powers of Alienation and Subjection*, Chicago: Haymarket, 2014.

Zbornik s nekim klasičnim i/ili utjecajnim tekstovima iz marksističkih rasprava o ideologiji je Slavoj Žižek (ur.), *Mapping Ideology*, London/New York: Verso, 1994.

Žižekov zbornik reflektira njegove specifične preferencije, pa je tako uključen i tekst Jacquesa Lacana o stadiju zrcala, ali su izostavljeni brojni inače utjecajni autori, poput, primjerice Stuarta Halla. Od Hallovih tekstova za problematiku su relevantni: „The Problem of Ideology: Marxism Without Guarantees“, u: Stuart Hall, *Selected Writings of Marxism*, Durham i London: Duke University Press, 2021., str. 134-157.; za temu je relevantan i tekst „Rethinking the 'Base and Superstructure' Metaphor“ iz iste knjige, str. 62-90.

Među preglednim uvodima čitana i citirana je i knjiga Terry Eagleton, *Ideology: An Introduction*, London/New York: Verso, 1991. Kao često kod Eagletona, pisana je vrlo čitko, ali ponekad, zbog golemog terena koji pokriva, za čitatelja nije uvijek lako razabrati šumu od stabala.

Kratak ali konceptualno gust doprinos raspravama je i knjiga: Goran Therbörn, *The Ideology of Power and the Power of Ideology*, London/New York: Verso, 1980.

Teorijski gust tekst, koji pretpostavlja poznavanje koncepata Marxove kritike političke ekonomije, u kojemu autorica izvodi teoriju ideologije iz analize fetišizma i mistifikacije pogotovo u trećem tomu *Kapitala* je Beverley Best, „Distilling a Theory of Ideology from a Reading of Volume III of Capital“, *Historical Materialism*, 23.3, 2015., str. 101-41. Centralne teze članka kasnije je razradila i elaborirala vrlo detaljno u knjizi *The Automatic Fetish: The Law of Value in Marx's Capital*, London/New York: Verso, 2024.

„***Napomena**: boldano ime označava autora navedenog teksta koji je kratka i uvodna opcija za one koji nemaju puno vremena za čitanje.

Stipe Ćurković je član Programskog odbora Subversive Foruma, urednik u Bijelom valu, prevoditelj, i autor povremenih teorijskih tekstova. Bio je osnivač Centra za radničke studije i urednik njegova teorijskog časopisa *3k: kapital, klasa, kritika* do njegova gašenja. Živi u Zagrebu, gdje suorganizira teorijske kružoke *Le Cercle Rouge*.

Jovan Džoli Ulićević i Marko Vukčević: Samoodređenje: kamen spoticanja i prostor politizacije

Na primjeru rodnog samoodređenja interaktivno ćemo i kolektivno promišljati mobilizaciju različitih pokreta, kontroverze koje prate ovaj koncept, kao i potencijalnu moć autonomije i kolektivnosti koju on nosi. Od praktičnih rješenja do vizionarstva, od pragmatike do imaginacije – propitujemo da li je samoodređenje vrijednost ili praksa, još jedna u nizu identitetskih politika, ili pak prilika za izazivanje režima kapitalističke države, ali i samih pokreta za društvenu pravdu.

Donoseći iskustvo iz Crne Gore, želimo otvoriti prostor za razmjenu perspektiva, spremni da propitamo uvriježene stavove i ostavimo prostor da i sami proširimo perspektive kroz taj proces, s ciljem zajedničke transformacije.

Prijedlozi za čitanje:

https://www.transbalkan.org/wp-content/uploads/2025/11/Transfeministicki-kuvarica_Sportski-dodatak-8-11-25-web.pdf

<https://www.transbalkan.org/wp-content/uploads/2023/12/Transfeministicka-kuvarica.pdf>

<https://transbalkan.org/platforma/antifasizam-buducnosti/>

Miss Major Griffin-Gracy i Toshio Meronek: *Miss Major Speaks: Conversations with a Black Trans Revolutionary*. Verso, 2023.

Jovan Džoli Ulićević je aktivista iz Crne Gore. Rođen je 1991. godine, u Podgorici. Diplomirao je na odsjeku Biologija, na Prirodno-matematičkom fakultetu u Podgorici, đe je specijalizirao ekologiju. Trenutno je student smjera Diplomacija i međunarodni odnosi na Humanističkim studijama, Univerziteta Donja Gorica u Podgorici. Teme kojima se aktivno bavi su antifasizam, kvir aktivizam, feminizam i dekolonijalnost. Osnivač je nekoliko kvir feminističkih organizacija, kao što su Spektra, Trans Mreža Balkan i LGBTIQ Asocijacija Kvir Montenegro. U Asocijaciji Spektra i Trans Mreži Balkan radi i kao izvršni direktor. Član je Aktivističkog kružoka Guerilla Fondacije.

Marko Vukčević je aktivista i novinar iz Podgorice. Interesuje ga širenje transfeminističkih ideja kroz kulturni i medijski rad. Član je Asocijacije Spektra i Trans Mreže Balkan.

Nina Čolović: Abolicija roda i obitelji

Zahtjev za abolicijom obitelji povlači se progresivnim kontekstima od 19. st. naovamo. Unatoč tome, kritika obitelji u feminističkim i LGBTIQ+ kontekstima uglavnom zastaje na reorganizaciji rada unutar nje, s tek površinskim slojevima toga kako se taj rad oblikuje i kako je oblikovan društvenim i ekonomskim odnosima. Predavanje nudi obrise temeljnih kvir, anarhističkih i marksističkih teorija o dokidanju odnosa roda i obitelji i mogućim implikacijama i dosezima tih političkih praksi.

Prijedlozi za čitanje:

Preporučeno uvodno čitanje: M. E. O'Brien. (2020). *To Abolish the Family: The Working-Class Family and Gender Liberation in Capitalist Development*. Tekst dostupan na: <https://www.endnotes.org.uk/issues/issue-5/to-abolish-the-family---me-obrien>

Dodatna literatura:

Conrad, Ryan (ur.). (2014). *Against Equality: Revolution, Not Mere Inclusion*. Edinburgh: AK Press.

Dalla Costa, Mariarosa i James, Selma. (1975/2019). *Women and the Subversion of the Community*. Binghamton: PM Press.

Federici, Silvia. (2012). *Revolution at Point Zero: Housework, Reproduction, and Feminist Struggle*. Binghamton: PM Press.

Firestone, Shulamith. *The Dialectic of Sex: The Case for Feminist Revolution*. London: Verso.

Lewis, Sophie. (2022). *Abolish the Family: A Manifesto for Care and Liberation*. London: Verso.

O'Brien, M. E. (2023). *Family Abolition: Capitalism and the Communizing of Care*. London: Pluto.

Spade, Dean i Willse, Craig. (2016). *Marriage Will Never Set Us Free*. Tekst dostupan na: https://www.deanspade.net/wp-content/uploads/2021/10/Marriage_Will_Never_Set_Us_Free.pdf

Spade, Dean. (2015). *Normal Life: Administrative Violence, Critical Trans Politics, and the Limits of Law*. Durham, SAD: Duke University Press.

Wittig, Monique. (1982/2010). Kategorija spola. U: *Hetero „um“ i drugi eseji*. Zagreb: Kontra.

Stipe Ćurković: Neoliberalni subjekt, maskulinitet, fašizacija

Uspon nove desnice usko je vezan s agresivnom afirmacijom novog tipa hipermaskuliniteta koji nerijetko poseže za elementima iz ideološkog imaginarija historijskog fašizma. U ovom predavanju ću pokušati obrazložiti zašto uspon tog specifičnog tipa maskuliniteta treba analizirati u kontekstu sada već skoro pola stoljeća duge prevlasti neoliberalizma – i kao političko-ekonomske prakse i kao ideološke konstelacije. Isto kao što uspon nove desnice ne možemo razumjeti izvan konteksta neoliberalizma, tako ni fašizaciju maskuliniteta ne možemo adekvatno odgonetnuti bez prethodne analize specifičnih normativnih značajki neoliberalne subjektivnosti. Odnos je pritom paradoksalan i dvojan: može se čitati kao reakcija *protiv* neoliberalizma ili nekih njegovih učinaka; s druge strane, postoje upadljive strukturne analogije i normativna preklapanja *sa* neoliberalizmom koje upućuju na to da je novi fašizirani maskulini subjekt po mnogim značajkama rodno specifična radikalizacija nekih centralnih aspekata neoliberalnog.

Prijedlozi za čitanje:

Pristupačan opći uvod u neoliberalizam daje: David Harvey, *Kratka povijest neoliberalizma*, Zagreb: VBZ, 2013.

Teorijski gust prikaz geneze i značajki neoliberalne subjektivnosti, koji kombinira marksističke i fukoovske elemente, daju Pierre Dardot i Christian Laval u poglavlju „Manufacturing the Neo-Liberal Subject“, u: *The New Way of The World: On Neoliberal Society*, London/New York: Verso, 2013., str. 255-300.

Prikaz recentnih psihoanalitičkih analiza neoliberalizma i normativnih zahtjeva povezanih s formiranjem neoliberalnog subjekta i njihovih klasno specifičnih učinaka daje Valerie Walkerdine u članku „Neoliberalism“, u: Yannis Stavrakakis (ur.), *Routledge Handbook of Psychoanalytic Political Theory*, London/ New York: Routledge, 2020., str. 380-91.

Članak koji iz psihoanalitičke perspektive istražuje psihičke efekte neoliberalizma: **Lynne Layton***, „Some Psychic Effects of Neoliberalism: Narcissism, Disavowal, Perversion“, *Psychoanalysis, Culture, Society*, 19(2), 2014., str. 161-178.

Za gramšijansku analizu veze neoliberalizma s usponom nove radikalne desnice vidi: Mario Candeias, „Razumjeti uspon radikalne desnice: dimenzije poopćene kulture nesigurnosti“, u: *3k: kapital, klasa, kritika*, br. 5, Zagreb: Centar za radničke studije, 2018., str. 87-131. Cijeli broj, sa obuhvatnijim tematom o radikalnoj desnici, dostupan je online: <https://rosalux.rs/rosa-publications/3k-kapital-klasa-kritika-br-5-2018/>

Na istu temu, iz drugog teorijskog rakursa vidi Wendy Brown, *In The Ruins of Neoliberalism: The Rise of Antidemocratic Politics in the West*, New York: Columbia University Press,

2019.; specifično rodnim aspektom bavi se poglavlje „No Future for White Man: Nihilism, Fatalism, and Ressentiment“, str. 161-188.

Sustavan prikaz dosad u kritičkoj literaturi manje recipiranog razvoja eksplicitno rasističkih, eugeničkih i rodno konzervativnih teorijskih struja unutar samog „neoliberalnog misaonog kolektiva“ Mont Pelerin Societyja daje: Quinn Slobodian, *Hayek's Bastard's: Race, Gold, IQ, and the Capitalism of the Far Right*, New York: Zone Books, 2025.

Za recentnu analizu specifično rodnih aspekata historijskog fašizma i današnjih procesa fašizacije vidi i poglavlje „Katedrale erotske bijede“ iz knjige Alberto Toscano, *Kasni fašizam: Rasa, kapitalizam, i politika krize*, Zagreb: AGM, 2024., str. 156-181. Toscanova knjiga u cjelini je i dobar pregled teorija fašizma na ljevici.

Također vrlo recentno, rodni aspekt nove proto-fašističke desnice, sa snažnije psihoanalitičkim naglascima od Toscana, analizira i Richard Seymour u poglavlju „Sex: Pornonationalism against Marxism (Making Capitalism Sexy Again)“, u knjizi *Disaster Nationalism: The Downfall of Liberal Civilization*, London/New York: Verso, 2024., str. 79-99.

Danas klasičan rad o odnosu historijskog fašizma i roda iz dominantno psihoanalitičke perspektive je: Klaus Theweleit, *Muške fantazije*, Zagreb : Grafički zavod Hrvatske, 1983., 4 sv.

Za analizu manosphere iz psihoanalitičke perspektive, koja se oslanja i na rad Theweleta, i uključuje njegov predgovor, vidi: Jacob Johanssen, *Fantasy, Online Misogyny, and the Manosphere: Male Bodies in Dis/Inhibition*, London/New York, Routledge, 2022.

Za prikaz razvoja političkih i društvenih primjena psihoanalize u različitim teorijskim tradicijama vidi: Anthony Elliot: *Uvod u psihoanalitičku teoriju*, Zagreb: AGM, 2012. Alternativni i recentniji ulaz u psihoanalitičku političku teoriju daje već spomenuti *Routledge Handbook of Psychoanalytic Political Theory*; iako po mnogočemu detaljniji, kao zbornik ne daje kontinuiran narativ razvoja iz perspektive jednog autora.

*Napomena: boldano ime označava autoricu navedenog teksta koji je kratka i uvodna opcija za one koji nemaju puno vremena za čitanje.

Ante Andabak: Post-kritičkom vremenu uprkos: marksistička književna teorija danas

Post-kritička paradigma posvemašno se ustoličila posljednjih dvadesetak godina u književnoj i kulturnoj teoriji; prvo preko pojmova paranoidnog čitanja Eve Kosofsky Sedgwick, a zatim i u svojoj najrazvijenijoj i eksplicitnoj formi, kroz rad Rite Felski. No kao svojevrsna spontana ideologija zainteresiranih za kulturu kojima je pak pun kufer kritike i negativiteta, te im je odavno dosta terora teorije, neobaviješteni post-kritički okvir puno je pervazivniji i prisutniji. Ovo predavanje bit će posvećeno odgovorima marksističkih književnih teoretičarki kao što su Carolyn Lesjak i Anna Kornbluh na važne intervencije Sedgwick i Felski. Definitivni doprinos ove rasprave leži u tome da je potpomogao većem isticanju onih aspekata marksističke kritike koji nisu preokupirani samo negativnim vidom ovog pojma, već koji pokušavaju detektirati i osnažiti utopijske implikacije u svojim historijsko-materijalističkim analizama.

Prijedlozi za čitanje:

Eve Kosofsky Sedgwick, *Paranoid Reading and Reparative Reading; or, You're So Paranoid, You Probably Think This Essay is About You*, dostupno na: <https://www.ias.edu/sites/default/files/sss/pdfs/Critique/sedgwick-paranoid-reading.pdf>

Rita Felski, *The Limits of Critique*, University of Chicago Press, 2015.

Carolyn Lesjak, *Reading Dialectically*, dostupno na:

<https://www.jstor.org/stable/10.13110/criticism.55.2.0233?seq=1>

Anna Kornbluh, *We Have Never Been Critical: Toward the Novel as Critique*, dostupno na:

<http://annakornbluh.com/wp-content/uploads/2019/10/Kornbluh-We-Have-Never-Been-Critical.pdf>

Ante Andabak, Recentni razvoji u anglofonom marksističkoj književnoj kritici, dostupno na:

<https://slobodnifilozofski.com/2025/12/recentni-razvoji-u-anglofonom-marksistickoj-knjizevnj-kritici.html>

Ante Andabak asistent je na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu gdje radi i na doktoratu naslovljenom *Critical reception of the treatment of capitalism in Franz Kafka's fiction*. Član je Programskog odbora Subversive Foruma i suorganizator teorijskih kružoka *Le Cercle Rouge*.

Maja Solar: Nema jednog feminizma: linije preplitanja i sukoba

O feminizmu se često govori kao da je reč o jednoj ideji, jednom pokretu, jednoj teoriji, jednoj politici. Saobrazno s tim, jedna istorija feminizma se prikazuje kao istorija talasa/valova, kao da je riječ o mehaničko-fizikalnoj a ne društveno-istorijskoj pojavi različitih, često sukobljenih istorija, politika i pokreta. Feminizmi se ipak nisu odvijali u talasima, kako se to u aistoričnim pristupima prikazuje, već u različitim a i sukobljenim propitivanjima, borbama i maštanjima. Feminističke politike i ideologije nisu i ne mogu biti neutralna znanja, one se uvek vrte oko *pozicija* koje imaju različite teorijske pretpostavke, političke naboje i emancipatorne potencijale. Neki feminizmi teže jednakosti unutar postojećeg sistema. Drugi nastoje da taj sistem radikalno promene. Neki feminizmi se prepliću i ponekad su u savezništvu, ali to nije nužno i saborništvo. Neki feminizmi su nepomirljivo antagonistički. Zato ćemo na ovom predavanju pretesti osnovne značajke i razlike liberalnog, radikalnog, intersekcionalnog, socijalističkog i marksističkog feminizma, te nastojati pokazati koji feminizam je revolucionaran i neodvojiv od antikapitalističke borbe.

Prijedlozi za čitanje i gledanje:

Solar Maja, *ROD I RAD: Feminističke putanje*. Dostupno na: https://www.academia.edu/125931988/ROD_i_RAD_Feministi%C4%8Dke_putanje

Solar Maja, *Feminizam, da, ali koji? Uvod u teoriju socijalne reprodukcije*. Dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2022/12/feminizam-da-ali-koji-uvod-u-teoriju-socijalne-reprodukcije.html>

Solar Maja, *Solidarnost kao tkivo revolucionarne politike*. Dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2025/08/solidarnost-kao-tkivo-revolucionarne-politike.html>

Solar Maja, *Dekolonijalna feministička teorija nasilja*. Dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2022/11/dekolonijalna-feministicka-teorija-nasilja.html>

Solar Maja, *Spasavalački i kultur-rasistički tonovi narativa o ranim brakovima*. Dostupno na: https://www.academia.edu/98952921/SPASAVALA%C4%8CKI_I_KULTUR_RASISTI%C4%8CKI_TONOVI_NARATIVA_O_RANIM_BRAKOVIMA

Solar Maja, *Radikalno-feministička moraliziranja i psihologiziranja: povodom (jedne) scene iz „The Deuce“*. Dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2022/12/radikalno-feministicka-moraliziranja-i-psihologiziranja-povodom-jedne-scene-iz-the-deuce.html>

Solar Maja, *Romski feminizam: od rodno-ravnopravnog preko intersekcionalnog prema socijalno-reproduktivnom pogledu*. [1.deo](#), [2.deo](#), [3.deo](#)

Solar Maja, *Dok se svaka kuharica ne politizuje*. Dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2018/03/dok-se-svaka-kuharica-ne-politizuje.html>

Karolina Hrga, *O prekarnom statusu marksističkog feminizma u regiji* (video) <https://www.youtube.com/watch?v=Qr77SJOXIKo&t=2633s>

Maja Solar, Karolina Hrga, *Gendered Violence as an Inextricable Thread of Capitalism*, Monthly Review 2023. Ili na YU jezicima: *Orodjeno nasilje kao neraskidiva nit*

kapitalizma:

https://www.academia.edu/65320251/ORODNJENO_NASILJE_KAO_NERASKIDIVA_NI_T_KAPITALIZMA

O rodu, radu i nasilju u kapitalizmu, Maja Solar (video)
<https://www.youtube.com/watch?v=fOpzNht76v8>

Vergès Françoise, *Dekolonijalni feminizam*, MaMa, Zagreb, 2023.

Franc Fanon, *Alžir skida veo*. U: „Sociologija revolucije. Ogledi o alžirskoj i afričkoj revoluciji“, Radnička štampa, Beograd, 1977

Arruzza Cinzia, Bhattacharya Tithi, Fraser Nancy, *Feminizam za 99 %*. Manifest, Zagreb, 2019. Dostupno na:

https://monoskop.org/File:Arruzza_Cinzia_Bhattacharya_Tithi_Fraser_Nancy_Feminizam_za_99_post_o_Manifest_2019.pdf

Čincija Aruca, *Primedbe o rodu*. U: *Stvar*, Časopis za teorijske prakse, br. 9, Gerusija, 2017. Dostupno na: https://www.academia.edu/36948059/STVAR_9

Ferguson Susan, *Women and Work: Feminism, Labour, and Social Reproduction*. London: Pluto Press, 2020.

Alison Jaggar, *Feminist Politics and Human Nature*. Harvester Press and Rowman & Allanheld, Sussex and New Jersey, 1983.

Sara R. Farris, *U ime ženskih prava: uspon femonacionalizma*. (snimak) Dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/skripta-tv/u-ime-zenskih-prava-uspon-femonacionalizma>

Shahed Ezaydi, *Afganistanskim ženama nije potreban bijeli feminizam*. Dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2021/09/afganistanskim-zenama-nije-potreban-bijeli-feminizam.html>

Maja Solar je doktorirala filozofiju. Bavi se društvenom i političkom teorijom, piše poeziju i prozu. Članica je pokreta „Podrška narodu Palestina“, uredništva medijskog portala „Slobodni Filozofski“, teorijsko-političkog kolektiva „Gerusija“ i časopisa „Stvar“. Objavila je tri zbirke poezije – *Makulalalalatura*, *Jellemzõ*, *hogy nem természetes (Naravno da nije prirodno)* i *Bez začina* – kao i poetsko-prozni eksperiment *A htela sam*. Trenutno piše kratke priče, a povremeno poetizira u podcastu *Puna usta poezije*.

Autorica je više od pedeset naučnih radova iz društvene teorije. Mnogi od tekstova mogu se čitati ovde: <https://independent.academia.edu/MajaSolar> Uredila je, zajedno sa romskim aktivistima_kinjama, nekoliko zbornika. Uredila je, napisala autorski tekst i prevela filozofske tekstove s francuskog za knjigu „Debata o luksuzu“ (2018). Uredila je, redigovala i pisala pogovor za knjigu Françoise Vergès „Dekolonijalni feminizam“ (2023). Oblasti interesovanja: marksizam, antiimperijalizam, abolicija policije, dekolonijalizam, teorija socijalne reprodukcije, teorije rada, teorije vlasništva, teorije luksuza, teorije nasilja, teorija solidarnosti, Fanonova politička teorija, Rusoova filozofija itd.

Lazar Petković: Frojdova teorija subjektivnosti i seksualnosti

Frojdovo delo ima kompleksnu i ambivalentnu povest levih interpretacija. Negde se Frojda prizivalo kao dopunu marksističkih i materijalističkih promišljanja društvenih odnosa, a na drugim mestima Frojd nailazi na kritike kao buržoaski autor i tvorac jedne buržoaske discipline (psihoanalize) koja ne može da doprinese levim refleksijama i emancipatornim politikama. Međutim, ovi sedimenti političko-teorijskih interpretacija, zajedno sa projektima kasnijih psihoanalitičkih reinterpretacija i revizija, neretko zaklanjaju Frojdovo otkriće i čine njegove tekstove manje prijemčivim za savremena kritička preispitivanja i situiranja. U predavanju ćemo se pre svega vratiti Frojdu i pokušati da odgovorimo na neka temeljna pitanja koja je njegovo delo iznelo pred nas: kako Frojd misli ljudsku subjektivnost i da li nam to može biti danas politički relevantno? Kako se psihoanaliza u različitim istorijskim periodima i geografskim kontekstima odnosila prema društvenim promenama i emancipaciji? Da li je Frojdova konceptualizacija seksualnosti ostala zarobljena u okvirima devetnaestovekovne seksologije i psihijatrije ili je pak proizvela rez u promišljanju seksualnosti, te možemo li je posmatrati kao svojevrsnu epistemološku revoluciju na polju nauka o seksualnosti? Posebnu pažnju ćemo posvetiti jednoj od ključnih Frojdovih knjiga iz 1905. godine (*Tri rasprave o seksualnoj teoriji*). Frojdov projekat je složen i ambivalentan, a kritičko čitanje nam ga može prikazati u znatno drugačijem svetlu od onoga kako ga srećemo u uvreženim prikazima, brojnim odbacivanjima i potiskivanjima koje se predstavljaju kao kritike.

Prijedlozi za čitanje:

Frojd, S., „Tri rasprave o seksualnoj teoriji“ u: *O seksualnoj teoriji. Totem i tabu*, Matica srpska, Novi Sad, 1981.

Freud, S., *Three Essays on the Theory of Sexuality. The 1905 Edition*, New York/London, Verso, 2016.

Petković, L., *Radikalnosti i tenzije prvog izdanja Frojdove „Tri rasprave o seksualnoj teoriji“*, *Slobodni filozofski* (decembar, 2025), dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2025/12/radikalnosti-i-tenzije-prvog-izdanja-frojdove-tri-rasprave-o-seksualnoj-teoriji.html>

Petković, L., *Psihologija kao potiskivanje politike, teorije i psihoanalize*, *Slobodni filozofski* (decembar, 2023), dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2023/12/psihologija-kao-potiskivanje-politike-teorije-i-psihoanalize.html>

Petković, L., *Nekoliko crtica o psihoanalizi i politici*, *Slobodni filozofski* (novembar, 2022), dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2022/11/nekoliko-crtica-o-psihoanalizi-i-politici.html>

Van Haute, P., Westerink, H., *Reading Freud's Three Essays on the Theory of Sexuality. From Pleasure to Object*, Routledge, London/New York, 2021.

Zupančić, A., „ABC freudovske revolucije“ u: *Stvar. Časopis za teorijske prakse*, Klub studenata filozofije Gerusija, Novi Sad, Br. 2/2011, str. 131-143.

Dolar, M., *Oficiri, služavke i dimničari*, Akademska knjiga, Novi Sad, 2017.

Dolar, M., „Of Drives and Cultures“ u: *Problemi International*, Vol. 1 (1), 2017, str. 55-79.

Makari, G., *Revolution in Mind. The Creation of Psychoanalysis*, HarperCollins, New York, 2008.

Lazar Petković je diplomirao filozofiju na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Bavi se društvenom teorijom, psihoanalizom, savremenom filozofijom i prevođenjem. Objavio je radove iz oblasti društvenih nauka, psihoanalitičke teorije i književnosti. Piše za regionalne portale. Član je političko-teorijskog kolektiva „Gerusija“. Bavi se muzikom i trenutno živi u Novom Sadu.

Vladimir Milenković: *Kraj hegemonije i alternative: preispitivanje Arrighijeve teze o ne-kapitalističkom razvoju Kine*

Opadanje ekonomske moći SAD, praćeno usponom Kine tokom poslednjih decenija, otvorilo je spektar teorijskih rasprava na levisi o poziciji Kine u međunarodnom poretku. U kakofoniji glasova sa levice, svakako se ističe pozicija Giovannija Arrighija, kako prema kompleksnosti uticaja koji sintetiše, tako i prema kontraverzama na koje podstiče. Arrighijeva perspektiva se naslanja na Wallersteinovu paradigmu *svet-sistema*. Poreklo savremenog svet-sistema se prema Wallersteinu nalazi u nizu ekonomsko-političkih transformacija koje su se odigrale u Evropi tokom tzv. *dugog 16. veka* (od oko 1450. do oko 1640). Prateći Braudelovu metodologiju *procesa dugog trajanja* kapitalizam se vizira kao specifična konstelacija kapitala i političke moći vođena zakonom proširenja akumulacije. Utoliko, istorija kapitalističkog svet-sistema, predstavlja nestabilan proces ekspanzije, oivičen tzv. *sistemskim ciklusima akumulacije* - velikim istorijskim razdobljima ekonomskog rasta i opadanja, geografski lokalizovanih u određenom centru čiji se razvoj oslanja na različite vidove eksploatacije i aproprijacije vrednosti sa periferije. Sa druge strane, kritički se oslanjajući na teze Kennetha Pomeranza, Arrighi vidi prekapitalističku Kinu kao nosioca alternativne tržišne dinamike, čiji je nivo proizvodnje Evropa dostigla tek krajem 18. veka. Sa opadanjem hegemonije SAD, odnosno terminalnom krizom savremenog kapitalističkog svet-sistema, u Arrighijevoj vizuri ostaje mogućnost da se usponom Kine revitalizuje razvojni put, nasilno prekinut evropskom kolonizacijom, koji će ograničiti ekspanzionističke tendencije kapitalističke akumulacije, te zameniti imperijalistički monopol fokusom na osnaživanje ekonomskih potencijala unutrašnjeg tržišta.

Prijedlozi za čitanje:

Kraći tekstovi za upoznavanje:

Giovanni Arrighi, *States, Markets, and Capitalism, East and West*

Dostupno na:

https://arrighinetwork.org/wp-content/uploads/2022/01/2007_arrighi_states-markets-and-capitalism-east-and-west.pdf

Giovanni Arrighi, *The Winding Paths of Capital (Interview by David Harvey)*

Dostupno na:

https://arrighinetwork.org/wp-content/uploads/2022/01/2009_arrighi_the-winding-paths-of-capital

Dodatna Literatura:

Giovanni Arrighi, *Adam Smith in Beijing: Lineages of the Twenty-First Century*

Giovanni Arrighi, *The Rise of East Asia and the Withering Away of the Interstate System*

Dostupno na:

<https://jwsr.pitt.edu/ojs/jwsr/article/view/68/80>

Giovanni Arrighi, *Globalization and Historical Macrosociology*

Dostupno na:

https://arrighinetwork.org/wp-content/uploads/2022/01/2000_arrighi_globalization-and-historical-macrosociology.pdf

Immanuel Wallerstein, *World-systems analysis: an introduction*

Kenneth Pomeranz, *Great Divergence: China, Europe, and the Making of the Modern World Economy*

Dostupno na:

<http://piketty.pse.ens.fr/files/Pomeranz2000.pdf>

Vladimir Milenković je završio studije novinarstva i filozofije na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu. Primarne oblasti interesovanja su mu marksističke teorije zavisnosti, teorija svet-sistema, marksistička estetika. Objavio je nekoliko radova s fokusom na istorijsku avangardu, i uređivao više zbornika Omladinske sekcije Estetičkog društva Srbije. Objavljuje teorijske i publicističke tekstove na portalu Slobodni Filozofski. Član je teorijsko-političkog kolektiva "Gerusija".

Maja Solar i Lazar Petković: Čemu Fanon danas?

Onkraj teorijsko-političkih moda, politika identiteta i postmodernih pacifikovanja, ozbiljno pitanje je: ima li Fanon nešto da nam kaže danas i je li to relevantno? Ovi predavači misle da iz celokupne Fanonove misli puno toga možemo naučiti i koristiti kao orijentire u borbi, i u današnjem – još uvek – imperijalističkom i kapitalističkom svetu. Najpre, Fanonovo razumevanje psihičkog i njegov klinički rad, i dalje ostaju plodno tle za promišljanje psihopatologije i drugih poremećaja, te nude – upadljivo izostajuću – dimenziju političkog. Jer za Fanona, psihičko uvek uključuje društvenu dimenziju (*sociogeneza* ili *sociodijagnoza*). Njegova razmatranja o psihičkim realnostima kolonijalnog poretka primenjiva su i na današnje kolonijalno ustrojstvo, dok teorijsko-politička razmatranja o dekolonizaciji, nasilju, masama, revoluciji, političkoj edukaciji, priznanju i humanizmu ostaju abeceda razumevanja kapitalističkih društava. Onkraj pacifizma, koji je uvek jalov, kao i protiv intervencionizma kolonijalno-imperijalističkih entiteta, Fanon ocrtava samoorganiziranje i međupomoć potlačenih, odnosno solidarnost.

Prijedlozi za čitanje i gledanje:

Franc Fanon, *Crna koža, bele maske*, Mediteran Publishing, Novi Sad, 2015.

Frantz Fanon, [*Prezreni na svijetu*](#), Stvarnost, Zagreb, 1973.

Frantz Fanon, *Smrt Lumumbe: Jesmo li mogli drugačije?* Dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2025/10/smrt-lumumbe-jesmo-li-mogli-drugacije.html>

Immanuel Wallerstein, *Čitati Fanona u XXI veku*, Slobodni Filozofski, oktobar, 2024, Dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2024/10/citati-fanona-u-xxi-veku.html>

Maja Solar, *100 godina Fanona: Jesmo li mogli drugačije?* Portal Novosti, decembar 2025. Dostupno na: <https://www.portalnovosti.com/jesmo-li-mogli-drugacije/>

Maja Solar, *Nasilje i revolucija: kako Fanona čitati danas*, Slobodni Filozofski, decembar 2025. Dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2025/12/nasilje-i-revolucija-kako-fanona-citati-danas.html>

Maja Solar, *Kasba se organizira: fanonovsko u filmu „Bitka za Alžir“*, Slobodni Filozofski, avgust 2025. Dostupno na: <https://slobodnifilozofski.com/2025/08/kasba-se-organizira-fanonovsko-u-filmu-bitka-za-alzir.html>

Lazar Petković, *Psihički učinci kolonizacije ili zašto psihijatri beže iz Izraela?*, portal Mašina, avgust 2025. Dostupno na: <https://www.masina.rs/psihicki-ucinci-kolonizacije-ili-zasto-psihijatri-beze-iz-izraela/>

Snimak tribine u Muzeju Afričke Umetnosti: “Pismo ‘ne o koloniji’ – Franc Fanon (1925–1961)” <https://www.youtube.com/watch?v=ly2HX8CawCo&t=34s>

Mate Rupić: Urbani pejzaži kao zajedničko dobro: borba, baština, sjećanje

U svojoj studiji *Common Space: The City as Commons*, Stavros Stavrides radikalizira razumijevanje urbanih zajedničkih dobara: ona nisu tek resursi pod kolektivnom upravom, već primarna mjesta društvene reprodukcije u kojima se kroz praksu rađaju novi, nekapitalistički odnosi i rituali. Prostor koji dijelimo nije neutralna pozornica za „samoprezentaciju“, već poprište borbe za aproprijaciju prostora; to je vidljivo kako u samoizgrađenim naseljima – kao oblicima neposrednog odgovora na stambenu krizu – tako i u spomeničkoj baštini čija su značenja nasilno redefinirana zaokretom u socio-političkim i proizvodnim odnosima.

Pitanja koja Stavrides otvara raskidaju s cehovskom samorefleksijom arhitekata i premještaju fokus na politički subjektivitet zajednice. Umjesto estetskog rješenja, traži se odgovor na pitanje: koji su stvarni emancipacijski potencijali prostora koji zajednica otima logici tržišta? Kome pripada grad i kako ga preuzeti iz ruku diktature privatnog vlasništva i rentijerskog kapitala? Naposljetku, kako se danas odnosimo prema materijalnoj baštini NOB-a? Njezina apstraktna estetika, koju je Bruno Zevi vidio kao „nedostižnu Zapadu“, nije bila tek stilski eksperiment, već vizualna artikulacija revolucionarnog proboja. Pitanje je kako ta estetika danas komunicira univerzalne vrijednosti klasne borbe u kontekstu sustavnog povijesnog revizionizma i komodifikacije sjećanja.

Mate Rupić rođen je 1991. godine u Šibeniku. 2016. diplomira na Studiju Krajobrazna arhitektura, Sveučilište u Zagrebu. Samozaposleni je krajobrazni arhitekt, a u radu se fokusira na zajednicu i memoriju prostora. Suraduje sa University of Washington iz Seattlea (SAD) i HDK-Valand - Academy of Art and Design iz Göteborga (Švedska). Član je organizacijskog kolektiva Festivala alternative i ljevice Šibenik (FALIŠ), producira radionice, vodi tribine, crta i piše.

Domagoj Kučinić: Kako materijalistički misliti glazbu?

Ovo je izlaganje zamišljeno kao prilog i poziv na raspravu o još uvijek rijetkim historijsko-materijalističkim zahvatima u različite glazbene prakse. Na temelju postojećih istraživanja skicirat ćemo dosadašnje teorijske fokuse, kao i ključna prijemna mjesta unutar tradicije koja glazbu nastoji misliti kroz prizmu marksističke teorije. Osvrnut ćemo se na prijelomne trenutke iz povijesti zapadnoeuropske umjetničke i popularne glazbe koji jasno pokazuju njihovu društvenu i klasnu ukotvljenost. Primjenom osnovnih kategorija materijalističke metode, pokušat ćemo premjestiti fokus istraživanja s idealističkog koncepta autonomnog „glazbenog djela“ prema materijalnim uvjetima proizvodnje, reprodukcije i recepcije glazbe.

Prijedlozi za čitanje:

Hammel, Stephan. (2019). *Music, the Realist Conception of Art and the Materialist Conception of History*. *Twentieth-Century Music*, 16(1), 33–50.

<https://slobodnifilozofski.com/2021/12/o-revolucionarnom-muziciranju-pavla-markovca.html>

Domagoj Kučinić diplomirao je muzikologiju. Radi kao nastavnik teorijsko-glazbenih predmeta, a redovito piše tekstove i kritike u različitim medijima. Njegovo područje interesa su glazba i marksistička teorija.

Video-pamfleti za Palestinu / Video Tracts For Palestine

anonimna grupa autora, 43 min, 2023-2026, različite zemlje, digitalno, boja

Projekcija i *Zoom* razgovor s redateljem

Montaža ili kolaž videozapisa “grupe oformljene u studenom 2023. kao odgovor na genocid u Gazi. Više od pedeset ljudi je, uglavnom samostalno, snimilo kratke videozapise na lokacijama na kojima su se geografski zatekli, ali uvijek u ime grupe. Nazvali smo ih *Video-pamfleti za Palestinu (Video Tracts For Palestine)*. Radi se o staroj gesti, ukorijenjenoj u poznatim filmskim pamfletima (*ciné-tracts*) iz 1960-ih protiv rata u Vijetnamu, nastalih u kontekstu maja 1968. “Video” jer radovi cirkuliraju dijeleći se na društvenim mrežama, prvenstveno Instagramu, kao neposredna i urgentna gesta. No, beskrajni genocid naposljetku je oslabio kreativni zamah grupe. Namjerno ostajemo anonimni, noseći ime kolektiva kao svoj barjak.”

Platforma je “osnovana bez vodstva i predstavništva. Dijelimo uvjerenje da se radi o prešućenom genocidu, zakrivenom zahvaljujući moći medija i paradoksalno ometanom prezasićenošću informacijskih tokova. Nemamo politički proglas ni estetski program. Doprinosi su slobodni i horizontalni, poput rizoma dragog Gillesu Deleuzeu. Kolektiv bez "JA": *asamblaj* za kolektivnu produkciju i cirkulaciju slika kojom upravljaju filmski autori i autorice, a ne novinari i novinarke. U duhu Jean-Luca Godarda, pravilo je *copyleft*, a ne *copyright*. Slika se potvrđuje “protiv, unatoč i usprkos svemu”. Jasno je istaknut i etički otklon od vizualnog materijala koji neposredno prikazuje palestinske žrtve, koje u video-pamfletima ostaju prisutnost izvan kadra. Jedino žrtve same imaju pravo prikazati ono što im se događa.”

Nakon projekcije, filmska kritičarka i kustosica Dina Pokrajac preko Zooma će razgovarati s Ghassanom Salhabom, libanonskim redateljem i članom kolektiva Video Tracts for Palestine.

Ghassan Salhab je libanonski redatelj i član grupe Video Tracts for Palestine. Suraduje na različitim projektima i predaje film u Libanonu. Režirao je niz dugometražnih filmova, eseja i video-radova, uključujući *The Valley* (2014), *Phantom Beirut* (1998) i *Terra incognita* (2002). Objavio je i dvije knjige: *Fragments du Livre du Naufrage* i *À Contre-Jour (Depuis Beyrouth)*.

Dina Pokrajac je filmska kritičarka i kustosica. Diplomirala je politologiju na Fakultetu političkih znanosti, a trenutačno je doktorandica na poslijediplomskom studiju etnologije i kulturne antropologije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu s temom o dokumentarnom filmu, arhivima i protusjećanju. Zaposlena je u Restartu kao voditeljica Dokukina i edukacijskog programa Masterclass. Umjetnička je direktorica Subversive Festivala te selektorica i koordinatorica diskurzivnih DoXXL programa ZagrebDoxa. Selektorica, producentica i suradnica na nizu interdisciplinarnih kulturno-umjetničkih i edukativnih projekata s naglaskom na filmu i kritičkoj teoriji (uključujući Kino Trešnja za [BLOK], Kinematografije otpora za MSU Zagreb, Arteria za KIC te Rewind za Umjetnički paviljon). Uredila je više od 20 knjiga iz područja filmologije, filozofije i politologije. Sudjelovala u brojnim

međunarodnim ocjenjivačkim žirijima i selekcijskim komisijama te održala niz predavanja i radionica diljem Europe. S engleskog prevodi knjige, eseje i stručne tekstove. Dobitnica Nagrade Vladimir Vuković za najbolju novu filmsku kritičarku 2017. godine. Od 2023. predsjednica Hrvatskog društva filmskih kritičara i urednica portala Zona filma.

Karla Crnčević: Uvod u radionicu borbenog filma

Kako prevodimo svoje vještine kao filmaši u borbu na terenu? Kako radi aktivistički ili borbeni film danas u vrijeme genocida, cenzure, kontrole medija i razočarenja u (filmske) institucije koje su donedavno tvrdile da su sigurna mjesta za sve?

Što kao filmski radnici možemo ponuditi zajednicama u kojima smo aktivne, i postoji li mogućnost izgradnje paralelnih struktura kojima bi kolale informacije? Zašto danas uopće radimo angažirane filmove?

Kakav utjecaj naše slike imaju u sadašnjosti? Sudjeluje li politički film u aktivnoj solidarnosti, ili je pokušava zapakirati u prepoznatljiv i profitabilan oblik za festivalsko tržište? Ovo pitanje ne postavljamo kao moralnu dilemu, nego kao praktično pitanje. Pitanje o produkcijskim uslovima koje promičemo.

Karla Crnčević je filmska radnica i dramaturginja čija se praksa nalazi na sjecištu rada s filmom, istraživanjima arhiva i prostorima sjećanja. Diplomirala je filmsku dramaturgiju na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu te završila magistarski studij na Elías Querejeta Zine Eskola u San Sebastiánu, gdje je produbila svoj interes za povijest, materijalnost i putanje pokretnih slika. Jedna je od osnivačica i kustosica platforme KINO UNSEEN, posvećene promišljanju cirkulacije filmske slike, kulturnih politika i reaktivaciji kino-prostora kao mjesta susreta. Njezin se rad kreće između dokumentarnih i eksperimentalnih formi, često kroz suradničke i procesualne pristupe. U središtu njezine prakse nalazi se istraživanje sjećanja kao spekulativnog polja: načina na koje osobne i kolektivne povijesti oblikuju slike, krajolike i društvene odnose u sadašnjosti.

Nakon uvodnog predavanja Karla Crnčević vodit će razgovor s članovima kolektiva R.A.T.A.

Azul Aizenberg & Esteban Bellotto Kuzminsky, kolektiv R.A.T.A. (Argentina)

Cineclub R.A.T.A. (Red Anarquista de Trabajadores Audiovisuales / Anarhistička mreža audiovizualnih radnika) kolektiv je sa sjedištem u Buenos Airesu, aktivan od 2023. godine. Mi smo skupina radnica_ika čija je strast i zanat film. Suočeni s potrebom da na duboku krizu koja nas prožima odgovorimo djelovanjem, stvorili smo putujući filmski klub koji nastaje u suradnji sa skupštinama kvartova i umirovljenica_ika, antifašističkim, antirasističkim i queer kolektivima, kulturnim prostorima, knjižnicama i pučkim gimnazijama. Na našim projekcijama organiziramo krugove razgovora i pozivamo publiku da stvara grafičke intervencije i audiovizualne zapise. Osim toga, izrađujemo filmove na papiru kojima se očitujemo na zidovima i ulicama te iskušavamo moguće oblike organiziranja kao kulturne_i radnice_ici u vremenima višestrukog zapošljavanja, neformalnosti i fragmentacije.